

Передплата

на **»РУСЛАНА«** вивозять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокое число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о год. 6-ій пополудни.

Редакция, адміністрація і
експедиція **»Руслана«** під ч. 5
ул. **Ліндого.** — Експедиція
місцева в Агенції Соколовского
в пассажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Реклямації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
10 кр. від стрічки, а в **»Наді-
сланім«** 20 кр. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
15 кр. від стрічки.

Тим П. Т. Добродіям, що доси не звернули висиланих на оказ чисел нашої часописи, будемо посылати дальші числа нашої часописи, уважаючи їх нашими предплатниками. Заразом просимо о осібне повідомленє адміністрації про своє приступленє до пренумерати **»Руслана«**.

Адміністрація.

Montags-Revue про Поляків.

Кажуть, що до віденьского тижневника **»Montags-Revue«** вступні статї пише від часу до часу б. міністер з послідних часів ери Таффого, Штайнбах. І сю статю, що єї низше подаємо, приписують знатоки стилю Штайнбахови. Тим цікавіша она для нас. А знаменна до того тим, що автор єї, ударяючи дуже сильно і зідливо на Поляків, бере Русинів в оборону. Старий грішник кає ся минулих лїт, жалує, що колись предки єго з 1867. продали Русинів за ціну удержаня себе при геґемонії над прочими австрійскими Славянами з виїмкою Поляків. Ось головний зміст статї.

»Сего лише не доставало! Поляки намірили посередничити між Німцями а правительством, між більшостию а опозицією! Мимохіть насуваєсь мисль, скілько се буде коштівати? Та і що з того виїде? Чим були Поляки від початку конституційної ери? За Шмерлінґа були они найзавзятїшими ворогами правительства і німецькості, може навіть Австрії. В 1863 році приїшло до польскої ворохобні, кермованої з Галичини. Як би ся ворохобня була повелась, то на певно була би обняла і Галичину. Але Наполеон III. зрадив своїх пупілїв і тоді польскі делеґати до державної ради мусїли в Відни заходитись, щоби своїх Рогавских і Зиблікевичів увільнити

з вязниць і зпід судів. І кілька лїт пізнійше не вірено ще Полякам. Др. Бергер, хоч товаришем єго в кабінетї був такий патріот як Альфред Потоцкий, називав ще заєдно Поляків **»die Österreicher auf Reisen«**. Пізнійше обставини змінились. Німці в глупотї своїй винесли Поляків до значіня політичного чинника в Австрії, а то з простої ненависти до Чехів, хоч Чехи культурно і політично були їм близші. Німці впровадили Поляків до т. зв. Bürgerministeriuma і сполучились з ними в парламентарну більшість. З того часу гладжено і пещено Поляків більше, як другий який наїд. Они стали впливати на державні справи, а вплив їх з лїтами усилив ся. Гр. Баденї мав вже трех Поляків в своїм кабінетї, а до того Поляк вїв заграничну політику. Ласкаючись Полякам, Німці видали їм своїх племінників в Галичині на поталу. Руску більшість, доси головну підпору вірно-конституційників, останки німецької бюрократії — все то жертвовано Полякам. До політичних подарунків придано і економічні в великих розмірах. Шляхтї польській даровано довг індемнізаційний, побудовано дороги і залїзниці, розширено університети, спольщено їх, зложено множество середних шкіл, поправлено судівництво, управилнено ріки і т. д. За трицять лїт видано на Галичину добру половицю мільярда. Може бути, що для занедбаного краю треба було дещо зробити. Може бути, що по причині вїшньої політики треба було Поляків позискати для Австрії. Але факт остане фактом, що вся Австрія через половину віку працювала на Галичину.

»Який же хосен вийшов з того? Дійсні відносини у внутрі Галичини суть для прочого свїта покриті тайною. Шляхтичї бережуть так добре границь, що навіть дневникарска статя не перейде до нашої відомости. Приїде який старший з Відня,

щоби злюструвати адміністрацію або судівництво, то на єго прибутє все устроюєсь як найкрасше. Сам він відчуває навіть, що в висших сферах не можна нічого злого про Галичину говорити, инакше досягне єго польска месть. Дарма жалують ся Русини, кричать соціальні демократи і стогнуть польскі людовці. Шляхтичї-Брути кажуть: в нас зсе добре і на тім конєць! А чи ті шляхтичї кажуть неправду? Ні! Їм веде ся як найлучше. Їх посїлости піднесли в ціні в пятеро-шестеро, бо они залїзницями вивозять за границу своє збіжє і здуплавіле дерево. Недавно одержали они добрий Trinkgeld в формі викупна пропїнації. Они займають всі уряди в краю і пхають ся вже до центральної управи. Словом, они панами ситуації. Але вдячности за те все Поляки не знають. Анї один з них не скаже тобі, що все те Галичина посїдає з ласки Німців, що се все зроблено податковим грошем німецьким. У Поляків дуже коротка память. А від часу, як Німці поважились розбити сьмішну коалїцію і позбавити Яворского міністерняльного портфелю, від сего часу ненавидять Поляки Німців і старають ся їм доскулити. Панам, Яворскому, Пентакови, Дїдушицкому та другим суть Німці за мало побожні і за дуже ліберальні. Серце Поляків клонить ся більше до фєвдальних Чехів і взагалї через сих до Чехів. Не з славянофілства, але з любови до реакції кличуть Поляки до Чехів: *kochajmy się!*

»І ті Поляки мають тепер посередничити межі Німцями а їх противниками? Ні! Поляків треба раз на все виключити з всяких політичних комбінацій. Німці і Чехи повинні самі до себе зблизити ся. А стане ся се, як лише ческий наїд зїрє з своїми фєвдалами. Оба народи мають богатог спільних інтересів, а сполученї будуть становити непобороту си-

6

СВЕКРУХА.

комедія в III. актах з сїльського жита

Льва Лопатинського.

(Дальше.)

Акт II.

(Та сама обстановка).

СЦЕНА I.

Анна (сидить заплакана за столом), **Доня** (під вікном коло скринї).

Доня. На дворі і свїтло і погідно, а в хатї мовби затигнула слота. Від учера пішло все якимсь перевертаням ладом.

Анна. То вже не від вчєра збирало ся на тучу, а я слїпа не видїла тої хмари.

Доня. Коли я почувала, що ви сварите ся, то в менї аж серце похолело. Іван такий добрий чоловік і вмїє так розсердити ся?!

Анна. Дуже добрий, та тільки не для жінки, не для єї мами, не для єї родини.

Доня. Тобі тільки так тепер здає ся. (привітно) Пригадай давнійше, як ми всі гарно жили в згоді. А ви обоє любили ся як у казці. (ве-

село) Розговні євої сумні думки, а всьо поверне ся небаром назад на добре! (сьпіває):

Ой була, ой була
Там така любя,
Він єї, вна єго
Любили в єдно. } bis
Лихий біс, лихий біс
Злих людий надвіс,
Роз'єдний, розраїв,
Щастьє затроїв. } bis
Ой сезни, ой сезни
Погана маро,
Не смути, не темни
Аннице чоло. } bis
Засьвіти, засьвіти,
Сонце, з поза хмар,
Розжени, розжени
Той поганый чар. } bis

СЦЕНА II.

Ті самі, Свєкруха.

Свєкруха. Чи же потїшавш ти, дївовько, го-сподинї. От, найшла ся потїшниця! Причепила ся до жінки, тай краче як той крук на нещастьє...

Доня. Я хочу заспокоїти Анну, бо вона плаче дуже.

Свєкруха. А хто єї привів до плачу, як не ти? Тебе вже певно Іван післав заспокоювати єї! Він тебе певно вислав до жінки вивідати ся дещо, або і насьміяти ся над нею.

Доня. Сьміяти ся з того, що вони посвари-ся? Хибаж Іван міг би мене посылати на таке. Мене се болить так, як би то на мене саму насварили.

Свєкруха (злобно). То сумліне відзиває ся в тобі, зла совість мучить тебе. Ліпше були би зробили, коли би замість себе лягти, були тебе добре окрестили, тогди може настав би спокій в хатї.

Доня. Вже нова напасть. Хиба я тому виною? (до Анни) Скажи-ж сама Анночко, скажи сестричко, чи я станула коли-мебудь у попереку твому щастю, чи я тут виною хоть тільки, що за пазвіхтем.

Свєкруха. Ти ще сьмієш лїзти їй в очі, безстидна? (передражняє) **»Анночко«** — **»сестричко«** — яка сьвята та безвинна. А чоловіка хто відбив, хто водить ся з ним, та юдить на жінку, на маму, на нас всіх — не знаєш? Так я тобі скажу: Ти Доню, Донуню, Донечко-гадинко, що они тебе викохали у власній пазусї.

Доня (дуже зворушена). Анно, Анно, відозви ся, борони мене — таж ти знаєш, що се все неправда.

лу. Згода Німців з Поляками виключена по віки. Се невдячний нарід, що не заслугоє на ніяку пощаду. Як лише Німці ще раз прийдуть до керми, тоді розкриють вони всі галицькі тайни і покінчать з панованєм шляхти, сих Азійців. Най діє ся, що хоче, а Німці не будуть переговорювати з правительством через Поляків. Має гр. Тун який плян, щоб зломити обструкцію, най вийде з ним! Як ні, най іде собі геть, чи то в наслідок австрійської кризи, чи втягнений в пропасть своїм товаришем, Банфім. Все знаменує, що гр. Тун близький до своєї політичної смерті, ніж сам гадає. Дехто ворожить, що по гр. Туні приїде Альфред або може навіть Лойс Ліхгенштайн, та що наступить клірикальна управа в дусі давнього конкордату. Але Німці сего не боять ся. Они перегривають все. Тепер поставлять свої позитивні постулати, щоб не докорювано їм чистою негачією, відтак заявлять, що гр. Тун мусить уступити, а вкінці запропестують проти всякого посередництва польского. Се треба зробити недвозначно а виразно. Поляки не можуть бути ніколи певним союзником Німців. Німці самі дійдуть до своєї мети. Польске сонце довго жарило на німецькім небі і богато таки спалило. Але оно зайде вже на певно на зимову ніч.

Голоси прапи про нового митрополита.

Між голосами прапи, які піднесли ся з нагоди номінації о. еп. Куліовского на галицького митрополита найбільше замітною статя краківского Сзас-у, бо доторкає будучности нашої уніятської церкви. Представивши в дуже темних красках теперішний стан унії і релігійного життя між рускою суспільністю, кладе справу реформи в тім напрямі в руки нового митрополита і чина св. Василя Вел., з котрого двох членів вже тепер призначає на єпископські престоли. »Імя нового митрополита — пише Сзас — і вся его минуваність будить найбільшу почесть а zarazом надію, що се іменоване разом зожиданим іменованем станиславівского єпископа і львівского єпископа-суфрагана стануть історичною датою в історії відродження уніятської церкви на Русі». Дальше Сзас застерігає ся против того, чтобы в новім митрополаті покладати надії в напрямі політичнім і, опираючи ся на минуваність, припускає, що під его управою настане якесь скріплене історичних звязив між обома народностями. »Які-небудь — каже — можуть бути наші бажаня в тім напрямі, далекою від нас є гадка, чтобы се мало бути головною задачію єпископської єрархії. Політики у св. Юра було за богато; довго була она ненавистна, опісля миролюбна. Національна чи партійна ненависть вела на бездорожжя, майже на дорожю апостазії. Проби політичних компромісів не у-

давали ся і ослабляли духовну і пастирську діяльність послідних часів. Інші, виспі, чисто духові і апостольскі задачі ждуть нового митрополита і двох єпископів, котрі давним звичаєм уніятської церкви з чернецьких келій мають бути покликани на престол владичий. Унія упала в трех четвертих; лише часть тої величної будови остала ся в Галичині, та і ся потребує скріпленя в основах, бо в тих основах насамперед йосифинизм, опісля віденьскій лібералізм і панславизм підривали будову і ширили плінь і гниль на мурах того гарного храму. Ті мури очистити з вохкости і гриба — отсе велика і тяжка задача тої єрархії уніятської, так щасливо тепер доповненої. Знаємо, що унія мусить заховати свої всхідні форми, але з другої сторони засадою унії є безусловна спільність з римскою церквою. Літургійний консерватизм не може спиняти сніжності всіх обьявів релігійного життя з католицьким світом, не може завертати унії до часів, попереджаючих схизму. Хтось порівняв всхідну церкву з скаменілою, захованою з перших віків християнства, а західну церкву з розрослим деревом, що раз-в-раз окриває ся свіжим цвітём і нові видає овочі. Ся сила католицтва проявляє ся в тім, що незмінюючи правд, черпає з них відповідь на всякі питання часу і привносить лік на недуги, нужду чи зарази кожного столітя. Новий митрополит має те нове житє вдунути в гарні але скаменілі форми уніятської церкви. Не ходити тут о жади новаторства і зміни, а лиш о те, чтобы побудити душевне житє і зрівнати его з розвитком католицтва в инших краях. В сїм великім ділі найде митрополит сильне оруде в апостольскій праці чина св. Василя Вел., котрого два члени мають стати єпископами. Коли, як гадаємо, програмою нового митрополита буде відлучене духовної сфери від політичної, то викличе оно неохоту тих, котрі люблять для політичних цілих надживати релігій; але хоть з тої сторони проявить ся неохота або й бунт, то здорова часть духовенства, свідоме небезпеченства радикалізму і безісповідности, пригорне ся до своїх владик і найде в них провідників у своїм духовнім відродженю. Руский народ, так глубоко релігійний, хоч дуже занедбаний, буде уратований від пропаганди елементів вивороту ревною працею місійною і апостольскою, котра присвятить собі успішніші средства, ніж ті, які були доси знапі серед руского духовенства. Чи з того відродження релігійного вийде колись національне зближене чи тільки скріплене душевних сил Руси в єї окремім національнім розвитку? Се вже питає будучности. У всякім разі праця в дусі католицькім злагодить зрієт суспільної чи племінної ненависти.»

Перегляд політичний.

Нагодні листу пишуть про ситуацію: »Заєданя ради державної почислені. Відбудуть ся

всего ще два або три заєданя. Опісля западе заслона. На разі не знати, що наміряє підприємяти правительство гр. Туна, чтобы опанувати обструкцію. О се ходить в першій черзі. Тимчасом відгрівають байочку про порозумлене з Німцями. Недостає лише дрібнички: доброї волі і готовости зі сторони тих, що мають годити ся, а zarazом підстави, на якій обі сторони мають оверти угоду. Але коли не прийде до порозуміння — що наступить тоді? Чи тоді правительство здобуде ся на рішене і чи можна тоді надіяти ся по нїм відповідної акції? Після наших інформаций — нема на се найменших надій. Чувемо, що система викрочуваня ся буде дальше панувати.»

Politik доносить з Відня: »Справа нового відроченя парламенту жде полагоджєня. Година замкненя дверей парламенту, то річ певна, вибє, аж коли на Угорщині прийде до якогось рішеня. На правди дають ся знову чути голоси, чтобы зі взгляду на то, що проводирі лївиці лагодять спільну програму німецьких партій, зажадати під езекутивного комітету, чтобы він спонукав правительство, не відрочувати парламент скорше, аж лївица поставить свої жаданя. Позаяк не є вже тайною, що проводирі німецьких партій хотять взяти під наряду цілий комплекс внутрішно-політичних справ і згодити ся на дотичні позитивні цілі, то є обовязком партій правиці, чтобы они висказали ся о програмових точках лївиці, дотикаючих спільні інтереси більшости. Коли би жаданя німецьких партій були того рода, що можна би над ними дискутувати, то аж тоді треба би відрочити парламент в цілі заведеня компромісових переговорів. Коли би жаданя лївиці були взагалі не можливі до дискусії, тоді мусіла би правиця ще перед відроченєм або закритєм парламенту порозуміти ся з правительством, як має поправді уложити ся будучність. Знає ся нам, що не помилимо ся, коли припустимо, що сей проект буде обговорювати ся в езекутивнім комітеті і в парламентарній комісії правиці.»

В угорскім соїмі обструкція унеможливає дальше всяку позитивну працю в соїмі. Переговори з опозицією, в першій черзі з диссидентами ведуть ся безперервно, але анї руш не можуть довести до якогось дійсного висліду. Поїздки бар. Банфіого і Кольмана Шеля до Відня і їх авдієнції у цїсаря дали підставу до поголоски, що уступлене Банфіого має наступити в короткім часі, а его місце займе правдоподібно Шель. Противно доносить Frmdenblatt з Будапешту, що на вчерашніх нарадах заступників опозиційних сторонництв заявили Кольман Шель, що угодова акція, яку він підприємяє, має за собою потверджене найвисших сфер, а опирає ся на порозуміню з президентом міністрів бар. Банфім. Рішаючі, політичні круги бажать скорого полагоджєня ситуації на Угорщині, але домагають ся, чтобы опозиція ще

Анна (хоче промовити, але свекруха не дає їй).

Свекруха (хухає на Анну і слинить їй очи; до Доні) Чарівниця, сатана! Чоловіка урекла, а тепер накидає і на жінку чари. (до Анни) Дивіть, як жінка зблідла... тфу на чари, тфу на чари! Ходім, уступім ся єї з очий, бо вона відьма, кине на тебе уроки. (впихає Анну).

СЦЕНА III.

Доня (стоить довго бліда, з заломаними руками, віддишає тяжко, говорить сухо, одностайно). Ні, я того не перенесу! (іде до скрині, витягає річи). Так невинно, так невинно! І вона не відозвала ся анї словом, дала мене так зганьбити, поругати! (вибирає мовчки річи, далі крикнула з боєм) Ох! (і вибухнула гірким риданєм присівши на порозидані річи. По добрій хвилі утихомярає ся). Що я хотіла робити? Ага, річи збирати, свої річи. Геть з відеж, геть, у найми, на конець світа, як найдальше звідси! Так невинно, так невинно!...

СЦЕНА IV.

Доня — Іван.

Іван. Що ти таке перевертаєш в скрини, Доню, — повна хата річий?

Доня (стрепенула ся). Се ти Іване? Добре, що ти прийшов.

Іван. Куди ти збираєш ся?

Доня. Як... нікуди... хочу відділити мої річи. Іван. Ти чогось сумна, заплакана. Може вже знов тут що стало ся? Кажі.

Доня. Нічо... Питали ся за тобою... Я тобі скажу, але... приречи мені одно.

Іван. Приречи тобі — що таке?

Доня. Прирікаєш?

Іван. Що маю прирікати?

Доня. Ні, скажи наперед, чи прирікаєш, а потому все тобі розкажу.

Іван. Шож таке маєш сказати?

Доня. Не скажу, аж буду мати твоє приречє.

Іван (шутливо). Мене вже як бере, що се таке має бути?

Доня. На милість Бога приречи мені, приречи мені, Іване, свято і незломно, що зробиш, о що буду тебе просити, а я заклинаю ся тобі, що се було тільки для твого щастя!

Іван. Прирікаю.

Доня. Незломно?

Іван. Незломно — шож таке?

Доня. Свято перед Богом?

Іван (завсїгда шутливо). Свято перед Богом — шож таке?

Доня (торжественно). Не зачіпай свекрухи!

Іван (зареготав ся). От тільки, на се не потреба було і присяги.

Доня. Уступай їй у все, обходи ся як найуважнійше, як довго є вона у тебе в дома.

Іван. Але чомуж ти говориш се мені?

Доня. Бо від того зависить твоє щастє. Я аж тепер пізнала, як над Анною мама верховодить. А як свекруха звенавидить тебе, то відверне єї серце цілком від тебе.

Іван. Так уже зле не буде, — Анна прецїнь любить мене.

Доня. Але вона гадає, що ти єї не любиш. Будь для неї ласкавий, зноси терпеливо докори, не памятай урази, згадуй єї мисли, аби привертнути єї серце до себе. (сумно) А я вибираю ся геть від вас, дякую за сіль, хліб і іду собі в світ шукати долі.

Іван. Що, що! Чи вже всі пошаміли тут в хаті? Певно розповіли тобі сю дурницю, за котру ми вчєра сварили ся.

Доня. Так, ви за мене сварили ся? Тож ви-диш, що инакше не може бути — я йду звідси.

Іван. І ти маєш серце нас так покидати.

Доня. Як раз тому, що маю серце.

Іван. Тепер, коли кинули в мою хату таку поломінь.

Розклад їзди поїздів залізничних обов'язуючий від 1-го жовтня 1898.

(Приїзд і від'їзд поданий після часу середно-європейського).

Table with 4 columns: Pojazd (train), oсп. | особ. (passenger types), до Львова (to Lviv), and від Львова (from Lviv). It lists departure and arrival times and destinations for various routes.

ЗАМІТКА: Гола нічна числиться від 6 години вечором до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейський різнявить ся від часу львівського о 36 минут, а іменно: 12 год. часу середно-європейського = 12 год. 36 мин. часу львівського. — Бюро інформаційне п. к. зал. держ. (Львів, ул. Третього мал, 11) (стель імперяль) уділяє поясень в справах залізничних, продає білети всякого род і розклади їзди.

Advertisement for a bank offering loans and deposits. Text: 'За певну і добру льокацію поручаємо... КОНТОРА ВИМІНИ БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО...'

Advertisement for 'ТОВАРИСТВО для розвою рускої штуки' (Society for the development of Russian art). Text: 'Товариство ручить за стильове, старанне і совістне виконане... Дирекція.'

Advertisement for 'Галицкий Банк кредитовий' (Galician Credit Bank). Text: '4% АСИГНАТИ КАСОВІ з 30-дневним виповідженем... 3% АСИГНАТИ КАСОВІ з 8-дневним виповідженем...'

Advertisement for 'Артист.-літературні Новини' (Artist-Literary News). Text: 'виходять квижками величини 5—7 печатних листів. Зміст: беллетристика і поезия, оригінальна і перекладана...'

Advertisement for 'ЛЕВ ЛОПАТИНСКИЙ. ДО БРАЗИЛІЇ!' (L. Lopatinsky. TO BRAZIL!). Text: 'Драма з галицкого еміграційного руху в 4. актах...'

Advertisement for 'ІВАН ЯРИМОВИЧ' (Ivan Yurymovich) shoes. Text: 'Спеціаліст обуви непромакаючої власного винайдєня! ІВАН ЯРИМОВИЧ СКЛАД і РУКОДІЛЬНЯ обуви мужескої, дамської і для дітїи...'

Advertisement for 'Учитель' (Teacher) and 'РОБИТНЯ СУКОНЬ ДАМСКИХ' (Ladies' Woolen Goods). Text: 'Учитель орган руского Тов. педагогічного дво-тижневник педагогічно-науковий...'